

10.Sınıf Osmanlı Türkçesi Kazanım Listesi ve Açıklamaları

10.1. OSMANLI TÜRKÇESİNİ TANIYALIM

10.1.1. Osmanlı Türkçesi ve Türkçe

10.1.1.1. Türkçe-Osmanlı Türkçesi ilişkisini açıklar.

- Osmanlı Türkçesinin Kur'an alfabesini temel alan bir yazı dili olduğu vurgulanmalıdır.
- Osmanlı Türkçesi ve Osmanlıca tabirlerinin Türkçenin dönemlerinden birini adlandırmak için kullanıldığı belirtilmelidir.
- Osmanlı Türkçesinin yabancı dil olmadığı belirtilmelidir.

10.1.2. Niçin Osmanlı Türkçesi Öğreniyoruz?

10.1.2.1. Osmanlı Türkçesini öğrenmenin gerekliliğini açıklar.

- Osmanlı Türkçesinin geçmişle gelecek arasında kültürel bağ kurduğu, atalarımızın yüzyıllar boyunca ortaya koydukları kültürel eserlere doğrudan ulaşmanın yolu olduğu gibi gerekçelerle belirtilmelidir.
- Osmanlı Türkçesini öğrenmenin, mevcut söz varlığını zenginleştirileceği vurgulanmalıdır.
- Osmanlı Türkçesinin millî ve manevi değerlerimizin taşıyıcısı olduğu belirtilmelidir.

10.1.3. Osmanlı Türkçesinin Günümüzdeki Yeri

10.1.3.1. Osmanlı Türkçesi ile ortaya konulmuş kültür varlıklarına örnekler verir.

- Osmanlı Türkçesi ile yazılmış çeşitli eserler (bilimsel eserler, kitabeler, levhalar, klasik eserler, yazma eserler, projeler, sanat eserleri vb.) örnek olarak verilmeli ve öğrenciler, yakın çevreden Osmanlı Türkçesi ile yazılmış eser örnekleri bulmaları konusunda teşvik edilmelidir.
- Osmanlı Türkçesi ile ortaya konulmuş kültür varlıklarına sahip çıkılması gerektiği vurgulanmalıdır.

10.1.3.2. Osmanlı Türkçesinin günümüzdeki kullanım alanlarını açıklar.

- Osmanlı Türkçesi ile ortaya konulmuş eserlerin büyük bir inceleme ve araştırma sahası oluşturduğuna ve Osmanlı Türkçesi bilenlerin çalışabilecekleri alanlara değinilmelidir.
- Yakın ve uzak çevrede Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eserlerle karşılaşılabilceği vurgulanmalıdır.
- Osmanlı Türkçesi alfabesinin hat sanatında kullanıldığı belirtilmeli ve bu sanata ilişkin örneklerle yer verilmelidir.

10.1.4. Osmanlı Türkçesinin Tarihî Seyri

10.1.4.1. Osmanlı Türkçesinin tarihî gelişimini açıklar.

- Osmanlı Türkçesinin tarihî gelişimi verilirken kronolojik bir sıra takip edilmelidir.

10.2. OSMANLI TÜRKÇESİ ALFABESİ (MATBU)

Bu ünite konu anlatımlarında tablolardan yararlanılmalıdır.

10.2.1. Osmanlı Türkçesi Alfabeti

10.2.1.1. Osmanlı Türkçesi alfabesindeki matbu harfleri adlarıyla okur.

- Harfler tanıtılırken öğrencilerin hazır bulunuşluluk düzeyi dikkate alınmalıdır.
- Tanıtılan harflerin Kur'an ile ilgisine dikkat çekilerek mukaddesata hürmet değerine yer verilmelidir.

10.2.1.2. Osmanlı Türkçesi alfabesini Kur'an alfabesiyle karşılaştırır.

- Alfabeler karşılaştırılırken öğrencilerin hazır bulunuşluluk düzeyi dikkate alınmalıdır.

10.2.2. Harflerin Birleşme Durumları

10.2.2.1. Harflerin; kelimenin başında, ortasında ve sonunda aldıkları şekilleri tanır.

10.2.2.2. Kendinden sonraki harflere birleşmeyen harfleri ayırt eder.

10.2.3. Rakamlar ve Noktalama İşaretleri

10.2.3.1. Rakamları ve noktalama işaretlerini tanır.

- Rakamların soldan sağa doğru yazılıp okunduğu vurgulanmalıdır.
- Tarihlerin, rakamlarla yazılışı gösterilmelidir.
- Noktalama işaretlerinden nokta, virgöl, noktalı virgöl ve soru işaretine yer verilmelidir.

10.3. TÜRKÇE KELİMELERİN OKUNUŞU

Ünite konuları işlenirken;

- Örnek kelimeler tablolar oluşturularak verilmeli,
- Kelime örnekleri verilirken kolaydan zora doğru bir sıra takip edilmeli,
- Okutucu harflerin terk edildiği hece ve kelimelere yer verilmeli,
- "Yazılışları aynı, okunuşları farklı" kelime örnekleri okutulmalı,
- Konular cümle örnekleriyle desteklenmeli ancak örnek cümleler henüz aktarılmamış kuralları içermemelidir.

10.3.1. Osmanlı Türkçesinde Okutucu Harfler

10.3.1.1. Kelime içindeki okutucu harfleri ünlü karşılıklarıyla okur.

10.3.1.2. Okutucu harflerin kendi sesleriyle okunabileceğini kavrar.

10.3.2. "Elif Okutucusu" ve "A" Sesi

10.3.2.1. Elif okutucusuyla ilgili okuma kurallarını kavrar.

10.3.2.2. Elif okutucusuyla gösterilen sesleri okur.

- Elif harfinin "a" sesiyle okunduğu örnekler verilmelidir.

10.3.3. "He Okutucusu" ve "E, A" Sesleri

10.3.3.1. He okutucusuyla ilgili okuma kurallarını kavrar.

10.3.3.2. He okutucusuyla gösterilen sesleri okur.

- Elif harfinin "e" sesiyle okunduğu örneklere de yer verilmelidir.

10.3.4. "Vav Okutucusu" ve "O, Ö, U, Ü" Sesleri

10.3.4.1. Vav okutucusuyla ilgili okuma kurallarını kavrar.

10.3.4.2. Vav okutucusuyla gösterilen sesleri okur.

10.3.5. "Ye Okutucusu" ve "I, İ" Sesleri

10.3.5.1. Ye okutucusuyla ilgili okuma kurallarını kavrar.

10.3.5.2. Ye okutucusuyla gösterilen sesleri okur.

10.4. OKUMAYA YARDIMCI ESASLAR

Ünite konuları işlenirken;

- Örnek kelimeler tablolar oluşturularak verilmeli,
- Konular cümle örnekleriyle desteklenmeli ancak örnek cümleler henüz aktarılmamış kuralları içermemelidir.

10.4.1. Osmanlı Türkçesinde Kef Harfinin Okunuşu

10.4.1.1. Kef harfinin "k, g, ğ, n, v, y" seslerine karşılık geldiğini kavrar.

- Örnek kelimeler verilirken kef harfinin yazımındaki şekil değişiklikleri gösterilmelidir.
- Kef harfinin ses özelliklerine göre adlandırılışları belirtilmelidir.
- Kef harfiyle işaretlenen "nazal n" sesinin söyleniş özelliğine dikkat çekilmelidir.

10.4.2. Ünsüzlerin Okunuşunda Kalınlık ve İncelik

10.4.2.1. Osmanlı Türkçesinde kalın ve ince karşılığı olan ünsüzleri okur.

- "Tı (d-t), sad, gayın (g-ğ), kaf, hı" harflerinin kalın ve "te, dal, sin, kef, gef (g-ğ), he" harflerinin ince ünsüzleri karşılığı vurgulanmalıdır.
- Uygun örnek kelimelerle (öykü-uyku, top-tüp, eğri-ağrı, yük-yok, dış-diş, sus-süs vb.) incelik ve kalınlık gözetilerek okuma çalışmaları yapılmalıdır.

10.4.3. Eklerin Okunuşu

10.4.3.1. Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazılmış ekleri okur.

- Eklerle ilgili ayrıntılara (adı, işlevi, çeşitleri vb.) girilmemeli; ekler örnek kelime ve cümleler üzerinde okutulmalıdır.
- Yazımı klişeleşmiş olan ve yazımında okutucu harf kullanılmayan eklerin okunması sağlanmalıdır.

10.4.4. Arapça ve Farsça Asıllı Türkçeleşmiş Kelimelerin Okunuşu

10.4.4.1. Arapça ve Farsça asıllı Türkçeleşmiş kelime örneklerini okur.

- Kavramsal açıklamalara yer verilmemeli; örnek kelimeler, okuma inceliklerine dikkat çekilerek okutulmalıdır.
- Yazımında "hemze, şedde, tenvin, vav-ı ma'dule, elif-i maksure" kullanılan kelime örneklerine de yer verilmelidir.
- Az sayıda, yaygın kullanılan Arapça ve Farsça yapıtlı tamlama örnekleri okutulmalıdır.

10.4.4.2. Türkçe asıllı kelimelerde kullanılmayan harfleri tanır.

10.5. OSMANLI TÜRKÇESİYLE YAZILMIŞ KOLAY METİNLER

Bu ünitenin işlenişinde farklı okuma (sesli, sessiz, paylaşarak okuma vb.) ve dinleme/ izleme (katılımsız, eleştirel, seçici vb.) teknikleri kullanılmalıdır.

10.5.1. Seçme Okuma Metinleri

10.5.1.1. Osmanlı Türkçesiyle yazılmış matbu metinleri okur.

- Okuma hızının arttırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Osmanlı Türkçesiyle yazılmış eserlere ilgiyi artırmak ve öğrencilerde bu eserleri okumaya istek uyandırmak amacıyla matbu harflerle yazılmış kitaplar okunmasına ilişkin yönlendirmeler yapılmalıdır.

10.5.1.2. Osmanlı Türkçesiyle yazılmış metinleri içerik bakımından değerlendirir.

- Okunan metinleri anlamaya yönelik (metnin konusunu, ana fikrini, metindeki yardımcı fikirleri, içerdiği kültürel öğeleri ve değerleri bulma vb.) çalışmalara yer verilmelidir.

10.5.1.3. Osmanlı Türkçesi lügati kullanır.

- Söz varlığını zenginleştirmek amacıyla Osmanlı Türkçesi lügati kullanma becerisini kazandırmaya yönelik çalışmalara yer verilmelidir.

10.5.1.4. Osmanlı Türkçesiyle yazılmış metinleri okumaya istek duyar.

- Öğrenciler, matbu harflerle yazılmış müstakil eserler bulmaları ve bu eserlerden bazı bölümleri seçip sınıfta okumaları konusunda teşvik edilmelidir.

10.6. HARF, KELİME VE CÜMLE YAZMA (MATBU)

10.6.1. Osmanlı Türkçesi Alfabesindeki Matbu Harfleri Yazma

10.6.1.1. Osmanlı Türkçesi alfabesindeki matbu harfleri yazar.

- Yazma çalışmalarında gölgeli yazı yöntemi kullanılmalıdır.

10.6.2. Matbu Harflerle Kelime ve Cümle Yazma

10.6.2.1. Türkçe kelimeleri Osmanlı Türkçesiyle yazar.

- Yazımı kolay kelime örnekleri gölgeli yazıyla verilerek yazdırılmalıdır.

10.6.2.2. Osmanlı Türkçesi alfabesiyle yazma çalışmaları yapar.

- Basit kelime ve cümle örnekleriyle bakarak yazma çalışmaları yaptırılmalıdır.
- Yakın çevredeki kişi, yer ve nesne isimlerinin yazılması sağlanmalıdır.

10.6.2.3. Osmanlı Türkçesi alfabesindeki estetik yönü fark eder.

- Hat sanatından seçkin örneklerle yer verilerek, bunların estetik yönlerine (yazılan sözün güzelliği, harflerin dizilişi ve uyumu, derinlik, zarafet, renklerin uyumu vb.) ilişkin görüş bildirilmesi sağlanmalıdır.